

20. Türkiye’de Dil Eğitimi Alanında Konuşma Çözümlemesi Yöntemi ile Hazırlanmış Tezler Üzerine Bir İnceleme¹

Merve KONYAR²

Fatma AÇIK³

APA: Konyar, M. & Açık, F. (2024). Türkiye’de Dil Eğitimi Alanında Konuşma Çözümlemesi Yöntemi ile Hazırlanmış Tezler Üzerine Bir İnceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (40), 333-349. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1502878>.

Öz

Bu araştırmanın temel amacı konuşma çözümlemesi yöntemi kullanılarak Türkiye’de dil eğitimi alanında hazırlanmış olan lisansüstü tezlerin genel eğilimini ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın veri setini Türkiye’de 2004-2023 yılları arasında yayımlanmış olan 58 tez oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin incelendiği 10 kategori bulunmaktadır. Bunları; tezlerin yazım dilleri, yıllara göre dağılım, tezlerin hazırlandığı anabilim veya bilim dalları, tezlerin hazırlandığı üniversiteler, tez verilerini oluşturan katılımcı profilleri, tezlerin veri toplama yöntemleri, tez verilerinin özellikleri, tezlere danışmanlık yapan akademisyenler ve tezlerin incelemeye aldıkları konular oluşturmaktadır. Araştırmanın sonunda, konuşma çözümlemesi yöntemi ile dil eğitiminde hazırlanan tezlerin sayıca son yıllarda arttığı, katılımcı profiline ağırlıklı olarak üniversite öğrencilerinin oluşturduğu, tez verilerinin ağırlıklı olarak video kayıtlarından oluştuğu ve son 5 yılda video temelli etkileşim üzerine yapılan tez sayısının önceki yıllara kıyasla arttığı bulgularına ulaşılmıştır. Bu çalışmanın bir diğer önemli bulgusu ise, incelenen tezlerin özellikle İngiliz dili eğitimi alanında ve İngilizce hazırlanmış olmasıdır. Fakat anadili ve/veya yabancı dil olarak Türkçe öğretilimi alanında konuşma çözümlemesi yönteminin kullanımının İngilizceye kıyasla daha az olduğu ancak son yıllarda bu alanlarda da ilgili konuda çalışmaların artış eğiliminde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konuşma çözümlemesi, lisansüstü tezler, dil eğitimi

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu makale “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretildiği Sınıflarda Kültürlerarası Etkileşim ve Aracılık: Bir Konuşma Çözümlemesi Çalışması” isimli doktora tezi çalışması kapsamında üretilmiştir. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: İlgili doktora tezi TÜBİTAK 2211/A - Genel Yurt İçi Doktora Burs Programı kapsamında desteklenmektedir.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik İzni: İlgili tez kapsamında Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 21.06.2022 tarihli, 12 sayılı kararla etik izni verilmiştir.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – İthenticate, Oran: %6

Etik Şikâyeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 09.04.2024-**Kabul Tarihi:** 20.06.2024-**Yayın Tarihi:** 21.06.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1502878

² Öğr. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu / Lect., Kütahya Dumlupınar University, School of Foreign Languages (Kütahya, Türkiye), mervekonyar60@gmail.com, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0003-1043-2387> **ROR ID:** <https://ror.org/03jtrja12>, **ISNI:** 0000 0004 0595 6407, **Crossreff Funder ID:** 501100008348

³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü / Prof., Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Turkish Education (Ankara, Türkiye), fatmaacik1@gazi.edu.tr, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0002-3972-0799> **ROR ID:** <https://ror.org/054xkpr46>, **ISNI:** 0000 0001 2169 7132, **Crossreff Funder ID:** 501100003356

A Review of Theses Prepared with Conversation Analysis Methodology in the Field of Language Education in Turkey⁴

Abstract

The main purpose of this research is to shed light on the general trend of graduate theses prepared in the field of language education in Turkey using the conversation analysis method. The data set of the research consists of 58 theses published in Turkey between 2004 and 2023. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the research. There are 10 categories in which the obtained data are examined. These include the languages of the theses, distribution according to years, departments or divisions in which the theses are prepared, universities where the theses are prepared, participant profiles that create the thesis data, data collection methods of the theses, characteristics of the thesis data, academicians who advise the theses, and the subjects examined in the theses. At the end of the research, it was found that the number of theses prepared in language education with the conversation analysis method has increased in recent years, the participant profile is mainly composed of university students, the thesis data consists mainly of video recordings, and the number of theses on video-based interaction has increased in the last 5 years compared to previous years. Another important finding of this study is that the theses were determined to be prepared especially in the field of English language education and in English, and the use of conversation analysis method in the field of teaching Turkish as a native language and/or a foreign language is less compared to English, but studies in this field have started in recent years.

Keywords: Conversation analysis, graduate theses, language education

⁴ **Statement (Thesis / Paper):** This article has been produced within the scope of the doctoral thesis titled "Intercultural Interaction and Mediation in Turkish as a Foreign Language Classrooms: A Conversation Analysis Study". It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: The relevant doctoral thesis is supported within the scope of TÜBİTAK 2211/A - General Domestic Doctoral Scholarship Program.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Ethics Statement: Ethical permission was granted by Gazi University Ethics Commission with the decision dated 21.06.2022 and numbered 12.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received –Ithenticate, Rate: 6

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article **Registration Date:** 09.04.2024-**Acceptance Date:** 20.06.2024-**Publication Date:** 21.06.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1502878

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

1. Giriş

1.1. Konuşma Çözümlemesi Yöntemi

Sosyal bilimlerde, bireylerin etkileşim süreçlerinde oluşturdukları ortak anlayış, ortak eylemler ve bu eylemleri anlamlandırma süreçleri yüzyıllardır araştırma konusu olmuştur. Bu araştırmalarda etnografi, fenomenoloji ve etnometodoloji gibi nitel araştırma yöntemlerine sıklıkla başvurulmuştur. Özellikle etnografi temelli araştırmaların veri toplama sürecinde araştırmacının temel hedefi bir grubun yaşamını ve eylemlerine katılım sağlayarak grubun bir üyesi gibi davranmaktır (Bogdan ve Bilken, 1992). Garfinkel’in etnometodoloji yönteminde ise araştırmanın odak noktası, bireylerin günlük yaşantılarında otomatik olarak kullandıkları, alışlagelmiş ve “seen-but-unnoticed” yani görülen ama fark edilmeyen eylemleri olduğu şekliyle ve içeriden bir bakış açısı ile etraflıca incelemektir (Garfinkel, 1967, s.42).

Temelinde bir etnometodoloji yaklaşımına sahip olan Konuşma Çözümlemesi Yöntemi, ilk olarak Amerikalı toplumbilimciler Harvey Sacks ve Emmanuel Schegloff tarafından 1960 yılında kullanılmaya başlanmıştır (Seedhouse, 2004). Bireylerin karşılıklı konuşmalar yoluyla ve belirli bir düzen içerisinde oluşturdukları sosyal eylemleri ele alan bu yöntem ile yapılan ilk çalışmalarda telefonla konuşma kayıtları veri olarak kullanılmış, ilerleyen yıllarda çok-kipli verilerin bu yöntem için daha uygun olduğu görüşüyle video kayıtlara yönelim artmıştır (Seedhouse, 2004; Sidnell, 2010). Konuşma çözümlemesi yöntemi ile konuşmanın yalnızca dil ile ilgili kısmı değil hem sözel hem de prozodik (bürünsel) kaynaklar yoluyla bütünleşen etkileşimin incelenmesi hedeflenmektedir (Brandt ve Mortensen, 2016).

Konuşma çözümlemesinin iki temel hedefi bulunmaktadır (Seedhouse, 2004, s.12-13): İlk olarak, konuşma çözümlemesi yöntemi bireylerin etkileşim esnasında oluşturdukları düzeni ve eylemlerinin sırasını incelemektedir. İkinci hedef ise, etkileşimde öznelarasılığın yani bireylerin bir gerçekliği veya eylemi karşılıklı ele alma biçimini izlemektir. Etkileşimi tüm detaylarıyla gerekçesiz ve içeriden bir bakış açısı ile inceleyen konuşma çözümlemesinin dört temel ilkesi vardır (Seedhouse, 2004):

1. Etkileşimde belirli bir düzen vardır.
2. Etkileşimde her bireyin sunduğu katkı bağlam içerisinde şekillenir ve etkileşim bağlamını da biçimlendirir.
3. Etkileşimde hiçbir ayrıntı diğerlerinden bağımsız, rastgele veya alakasız değildir (Heritage, 1984’ten aktaran Seedhouse, 2004).
4. Konuşma çözümlemesi yönteminde etkileşim çözümlemesi tabandan tavana giden içeriden bakış açısı ile mikro detaylara odaklanarak yapılır.

1.1.1. Konuşma Çözümlemesinde Dizi Düzeni, Sıralı Çiftler, Yeğleme ve Onarımlar

Konuşma çözümlemesinde veriler, yöntemin ele aldığı bazı çözümleme mekanizmaları ve bu mekanizmaların ayrıntılandırılarak incelenmesi şeklinde ele alınmaktadır. Bunlardan ilki sıralı çiftlerdir (Sumruk, 2019). Konuşma çözümlemesinde göre sıralı çiftlerin özellikleri şöyledir (Schegloff ve Sacks, 1973):

birkaç defa hiçbir motivasyonu olmadan (gerekçesiz bakış açısı ile) izlemelidir. Bu izlemelerden sonra fark ettiği noktaları daha detaylı incelemek adına yazıya dökmektedir. Daha sonra, konuşma çözümlemesinde yaygın olarak kullanılan ve etkileşimin tüm detaylarının gösterildiği (Ek-1) Jefferson çevriyazı sistemi kullanarak etkileşimin mikro detaylarını ortaya çıkarmalıdır (Jefferson, 2004). Tüm bu aşamalardan sonra, araştırmacı çevriyazıya döktüğü etkileşimi, etkileşim mekanizmaları ve literatür çerçevesinde incelemelidir.

Sert vd. (2015), konuşma çözümlemesinin temel aldığı prensipler sayesinde güvenilir ve geçerli bir yöntem olduğunu ifade etmektedir. Yine Sert (2016), konuşma çözümlemesinin geçerliğinin aşağıdaki unsurlardan ötürü yüksek olduğunu ifade eder. Bunlar;

1. İçeriden bakış açısı,
2. Veri tabanlı çözümleme,
3. Veriden yola çıkan ve kanıtı merkezine alan ve analitik kategorilere sahip bir yöntem olmasıdır.

Konuşma çözümlemesinde çevriyazıya dökülmüş veriler, çalışmalarda verilerek okuyucunun erişimine sunulmaktadır. Dolayısıyla okuyucu veriyi inceleyebilir ve sonuçları kendisi test edebilir. Bundan hareketle Sert, vd. (2015) konuşma çözümlemesinde güvenilirliğin de yüksek olduğunu ifade etmektedir.

2. Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Hem özel hem de kamusal kaynakları içerebilen doküman analizi, nitel araştırmalarda önemli bilgi kaynaklarıdır (Creswell, 2013). Doküman analizi amacıyla yapılan çalışmalarda genellikle içerik analizine başvurulmaktadır. İçerik analizi, tarama yoluyla elde edilen verilerdeki ilişkileri tanımlamaya yarayan sistematik bir süreci ifade etmektedir (Merriam, 2013).

2.1. Veri Kaynakları ve Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler doküman analizi yoluyla incelenmiştir. Veri analizinde aşağıdaki adımlar takip edilmiştir:

1. *Veri setinin oluşturulması*: Doküman analizi yöntemiyle hazırlanan bu çalışmanın veri setini konuşma çözümleme yöntemi ile dil eğitimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın veri seti, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi internet adresi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) üzerinden aşağıdaki arama ölçütleri kullanılarak derlenmiştir:

- Conversation Analysis
- Conversational Analysis
- Konuşma Çözümlemesi
- Conversation Analytic

- Dizinde Arama: Konuşma Analizi
- Gelişmiş Tarama: Konuşma Çözümlemesi
- Gelişmiş Tarama: Micro Analysis; Mikro Analiz; Micro Analytic

Ulusal Tez Merkezi üzerinde yukarıda belirtilen anahtar kelimelerle yapılan tarama sonucunda 75 adet teze ulaşılmıştır. Araştırmaya bu tezlerin 58'i dâhil edilmiştir. Açık erişimi olmayan, İngilizce veya Türkçe dillerinde yazılmamış, eğitim bilimleri alanı içerisinde dil öğretimine odaklanmayan 17 tez çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

2. *Kategorilerin Oluşturulması*: Araştırmanın veri seti oluşturulduktan sonra, verilerin ortak bir bağlamda incelenmesi açısından aşağıdaki kategoriler oluşturulmuştur:

- Tezlerin türlere göre dağılımı (Yüksek lisans ve doktora tezleri)
- Tezlerin yazım dilleri (Türkçe ve İngilizce)
- Tezlerin yayım yılları (2004-2023)
- Tezlerin hazırlandığı alan veya anabilim dalları
- Tezlerin hazırlandığı üniversiteler
- Tezlerin incelemeye aldığı katılımcı profilleri
- Tezlerin veri toplama yöntemleri (Çevrimiçi ve yüzyüze)
- Tezlerin verilerinin özellikleri (Ses kaydı ve görüntülü ses kaydı)
- Tezlerin danışmanlığını yapan akademisyenler
- Tezlerin incelemeye aldığı veri odakları / tez konuları

3. *Sayılaştırma*: Veri seti, belirlenen kategorilere göre incelenmiş ve elde edilen bulgular niceliksel özelliklerine göre tablolaştırılmıştır. Bu süreçte yüzde ve frekans yöntemine başvurulmuştur.

4. *Verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması*: Kategorilere göre niceliksel dağılımları yapılan veri seti incelenmiş ve yorumlanmıştır.

2.2. Araştırma Soruları

Bu araştırma ile Türkiye'de dil eğitimi alanında konuşma çözümlemesi yöntemi kullanılarak hazırlanmış tezlerin incelenmesi yoluyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Tezlerin türlere göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin yazım dillerine göre dağılımı nasıldır?

- Tezlerin yayım yıllarına göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin hazırlandığı alan veya anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin incelemeye aldığı katılımcı profillerine göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin veri toplama yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin verilerinin özelliklerine göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin danışmanlığını yapan akademisyenlere göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin incelemeye aldığı veri odakları / tez konularına göre dağılımı nasıldır?

2.3. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik konusu, bu yöntemin doğası gereği nicel araştırmalardan farklılık göstermektedir. Büyüköztürk vd. (2014, s.245), nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliğin sağlanmasında birkaç yöntemden bahsetmektedir. Güvenirlik hususunda ilk olarak veri setinin çalışmanın varsa diğer üyeleri tarafından incelenmesidir. İkinci bir yol ise araştırmacının araştırma boyunca izlediği her adımı detaylı bir biçimde aktarmasıdır. Çalışmanın geçerliği ise, verilerin, araştırmacının belirlediği kategorilere uygun olarak incelenmesi ve yorumlanmasına bağlıdır. Bu araştırmada geçerlik ve güvenirlik verilerin birden fazla araştırmacı tarafından incelenmesi ile sağlanmıştır.

3. Bulgular ve Analiz

Bu bölümde araştırma soruları ışığında veri setinden elde edilen bulgular analiz edilmiştir.

3.1. Tezlerin türlere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 1: Türe göre dağılım

Tür	f	%
Yüksek Lisans	44	75,86
Doktora	14	24,14
Toplam	58	100

Konuşma çözümlemesi yöntemi kullanılarak dil eğitimi alanında yapılan toplamda 58 adet tez bulunmaktadır. Bu tezlerin 44’ü (%75,86) yüksek lisans tezi iken 14’ü (%24,14) doktora tezidir.

3.2. Tezlerin yazım dillerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 2: Yazım diline göre dağılım

Dil	<i>f</i>	%
İngilizce	56	96,55
Türkçe	2	3,45
Toplam	58	100

Türkiye’de konuşma özümlenmesi yöntemi ile dil eğitimi alanındaki tezler büyük oranda (%96,55) İngilizce yazılmıştır. Türkçe yazılan yalnızca 2 tez bulunmaktadır.

3.3. Tezlerin yayım yıllarına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 3: Yayım yılına göre dağılım

Yıl	<i>f</i>	%
2004	1	1,72
2005	1	1,72
2006	1	1,72
2010	1	1,72
2015	2	3,45
2016	2	3,45
2017	7	12,07
2018	5	8,62
2019	3	5,17
2020	8	13,79
2021	6	10,34
2022	8	13,79
2023	13	22,41
Toplam:	58	100

Tezlerin yayım yıllarının dağılımı göz önünde bulunduğunda en fazla tezin 2023 yılında yayımlandığı görülmektedir. Tabloya bakıldığında özellikle son yıllarda dil eğitimi alanında konuşma özümlenmesi üzerine yazılan tezlerin önceki yıllara kıyasla arttığını söylemek mümkündür.

3.4. Tezlerin hazırlandığı alan veya anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4: Alan / bilim dalına göre dağılım

Alan / Bilim Dalı	<i>f</i>	%
İngiliz Dili Eğitimi	55	94,84
İngiliz Dili ve Edebiyatı	1	1,72
Anadili Olarak Türkçe Eğitimi	1	1,72
Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretimi	1	1,72
Toplam	58	100

Dil eğitimi çerçevesinde konuşma çözümlemesi kullanılarak hazırlanan tezlerin %94,84’ü İngiliz dili eğitimi alanında hazırlanırken, %1,72’lik dilimler İngiliz dili ve edebiyatı, anadili olarak Türkçe ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanlarına aittir. Bu tablodan hareketle, konuşma çözümlemesi yöntemi üzerine İngiliz dili eğitimi alanında anadili veya yabancı dil olarak Türkçe alanlarına kıyasla daha fazla çalışma yapıldığı söylenebilir.

3.5. Tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 5: Üniversiteler göre dağılım

Üniversite	f	%
Hacettepe Üniversitesi	27	46,55
Gazi Üniversitesi	9	15,52
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	7	12,07
Selçuk Üniversitesi	2	3,45
Sakarya Üniversitesi	1	1,72
Anadolu Üniversitesi	1	1,72
Bahçeşehir Üniversitesi	1	1,72
Boğaziçi Üniversitesi	1	1,72
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	1,72
Çukurova Üniversitesi	1	1,72
Mersin Üniversitesi	1	1,72
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	6	10,34
Toplam	58	100

Tablodan hareketle, çalışma veri setinde incelenen tezlerin %46,55’inin Hacettepe Üniversitesi bünyesinde hazırlandığı görülmektedir. Tezlerin %15,52’si Gazi Üniversitesinde ve %12,07’si ise Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde hazırlanmıştır. Türkiye genelinde ise 12 farklı üniversitede dil eğitimi alanında konuşma çözümlemesi kullanılan tez üretildiği görülmektedir.

3.6. Tezlerin incelemeye aldığı katılımcı profillerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 6: Katılımcı profiline göre dağılım

Katılımcı Profili	f	%
Üniversite	41	70,69
Okul Öncesi	5	8,62
Öğretmen Adayları	5	8,62
Ortaokul	2	3,45
Günlük Konuşmaları İncelenen Bireyler	2	3,45
Yetişkinler	2	3,45
İlkokul	1	1,72
Öğrenci (Seviye Belirtilmemiş)	1	1,72
Öğretmenler	1	1,72

*Bazı tezler birden fazla profilin etkileşimine odaklandığı için bu profiller birden çok kez yazılmıştır.

Dil eğitimi alanında konuşma çözümlemesi yöntemi ile hazırlanan tezlerin (yetişkinler, günlük konuşmaları incelenen bireyler ve öğretmenler hariç) çoğunluğunda katılımcıları öğrenciler oluşturmaktadır. Tezlerin %70,69'unda katılımcıların üniversite öğrencileri oldukları görülmektedir. Okul öncesi öğrencileri ile öğretmen adayları (Öğretmenlik alan dersine kayıtlı öğrenciler) ile hazırlanan tezlerin oranları %8,62'dir. En az tez %1,72'lik oranlarıyla ilkökul seviyesindeki öğrenciler ile öğretmenlerin katılımıyla hazırlanmıştır. 1 tezde katılımcılar öğrenci olarak belirtilmiş, fakat öğrenim düzeylerinden bahsedilmemiştir.

3.7. Tezlerin veri toplama yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 7: Veri toplama yöntemine göre dağılım

Veri Toplama Yöntemi	<i>f</i>	%
Çevrimiçi	18	31,04
Yüz Yüze	39	67,24
Belirtilmemiş	1	1,72
Toplam	58	100

Tablodan yola çıkılarak veri setindeki tezlerin %67,24'ünün yüz yüze etkileşimden toplandığı, % 31,03'ünün ise çevrimiçi etkileşim kayıtlarından alındığı görülmektedir. Veriler detaylı incelendiğinde 2019 yılı sonunda dünya genelinde başlayan Covid-19 salgını sebebiyle çevrimiçi verilerin kullanımında bir artış olduğunu söylemek mümkündür. 1 tezin veri setinin hangi yolla toplandığı belirtilmemiştir.

3.8. Tezlerin verilerinin özelliklerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 8: Verilerin özelliğine göre dağılımı

Veri Özelliği	<i>f</i>	%
Yalnızca Ses Kaydı	4	8,62
Video ve Ses Kaydı	54	91,38
Toplam	58	100

Tablo 8'den hareketle, tezlerin %8,62'sinin yalnızca ses kaydı kullanılmış verilerle, %91,38'inin ise video ve ses kayıtlarıyla oluşturulduğu görülmektedir.

3.9. Tezlerin danışmanlığını yapan akademisyenlere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 9: Tez danışmanlarına göre dağılım

Danışman	<i>f</i>	%
Ufuk Balaman	13	22,41
Eda Üstünel	6	10,34
Olca Sert	5	8,62
Nilüfer Can Daşkın	5	8,62
Kadriye Dilek Bacanak	4	6,89
Hale Işık Güler	3	5,17
Abdülhamit Çakır	2	3,45
İskender Hakkı Sarıgöz	2	3,45

Cihat Atar	1	1,72
Çiler Hatipoğlu	1	1,72
Gölge Seferoğlu	1	1,72
Hacer Hande Uysal Gürdal	1	1,72
Hale Işık Güler	1	1,72
Hatice Çubukçu	1	1,72
Hatice Ergül	1	1,72
Kadriye Dilek Akpınar	1	1,72
Kenan Dikilitaş	1	1,72
Nazmiye Topçu Tecelli	1	1,72
Nur Yiğitoğlu	1	1,72
Nuray Alagozlu	1	1,72
Özay Karadağ	1	1,72
Pınar İbe Akcan	1	1,72
Safiye İpek Kuru Göne	1	1,72
Sedat Akayoğlu	1	1,72
Semra Saraçoğlu	1	1,72
Şükriye Ruhi	1	1,72

*İkinci danışmanı olan tezler için iki danışmanın ismi de eklenmiştir.

Tezlerin danışmanlığını yapan akademisyenlerin dağılımına bakıldığında %22,41 oranla 13 teze Dr. Ufuk Balaman tarafından; % 10,34 oranla 6 teze Dr. Eda Üstünel tarafından; %8,62 oranla 5’er tane teze Dr. Olcay Sert ve Dr. Nilüfer Can Daşkın tarafından danışmanlık sağlandığı görülmektedir. Dil eğitimi üzerine konuşma çözümlemesi yöntemi kullanılarak yazılan 58 teze 26 farklı akademisyen danışmanlık yapmıştır.

3.10. Tezlerin, incelemeye aldığı veri odakları / tez konularına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 10: Tezlerin konularına göre dağılımı

Konu	f	%
Etkileşimsel kaynaklar	15	25,86
Çevrimiçi görev temelli etkileşim	6	10,34
Kelime	5	8,62
Çevrimiçi etkileşim	4	6,89
Diğer	28	48,28
Toplam	58	100

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin konuları birbirinden farklılık göstermektedir. Bu nedenle incelenen tezlerin konularının tümü Tablo 10’da verilmiştir. Tabloda görülebileceği üzere; çeşitli kaynakların etkileşimsel süreçte kullanımına odaklanan tezler ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, konuların bir kısmında görev odaklı etkinliklere yoğunlaşılırken; bir kısmında da kelime arama örüntüleri/kelime öğretimi, sınıf içi etkileşim ve video ortamlı çalışmalarının ele alındığı görülmektedir.

Tablo 11: Veri setindeki tüm tezlerin konuları (alfabetik sırayla)

Alıcı başlatımlı kendi onarım örüntüleri
Çevrimiçi ders planı hazırlama
Çevrimiçi görev temelli etkileşim
Davranışsal sınıf yönetimi manevraları
Diller arası geçişlilik aracılığıyla birlikte inşa edilmiş içerik bilgisinin gösterimi
Eleştirel kültürlerarası farkındalık gelişimi
Eşli konuşma sınavlarında oluşan etkileşimsel sorunların çözümü
Etkileşim sürecinde bireylerin kimlik konumlandırmaları
Etkileşimde konu devamlılığı
Etkileşimsel bir araç olarak sesli nefes alma
Etkileşimsel kaynak olarak dilsel kod-değiştirim örüntüleri
Etkileşimsel kaynak olarak geçmiş öğrenme olayına gönderme
Etkileşimsel kaynak olarak ölçme ve değerlendirme ilkelerine referans gösterme
Etkileşimsel kaynak olarak söz sırası oluşturmada gülümseme ve kahkaha örüntüleri
Etkileşimsel kaynak olarak kasıtlı olarak tamamlanmamış sözceler
Etkileşimsel kaynak olarak öğrenci başlatımlı sorular
Etkileşimsel kaynak olarak öğrenci davranışı varsayımı
Etkileşimsel kaynak olarak öğretmen kimliğine yönelim
Etkileşimsel kaynak olarak rol değişimi
Etkileşimsel kaynak olarak tasarlanmış etkileşimsel sorunlar
Etkileşimsel kaynak olarak vurgulu olumlu değerlendirme
Etkileşimsel kaynak olarak yabancı dil olarak İngilizce öğretilen sınıflarda anadil kullanımı
Etkileşimsel kimliklerin karşılıklı oluşturulması
Görev odaklı dil öğrenim etkinliklerinde görev zorlukları
Görev temelli eşli canlandırma etkinliklerinde rol başlatımı
Görev temelli etkileşimde bilgi yoklamaları
Görev temelli ortamda etkileşimsel yeti gelişimi
Görev temelli sanal değişim ortamında kültürlerarasılığa yönelimler
Günlük konuşma analizleri
Hikâye temelli derslerde etkileşim örüntüleri
Hizmet öncesi öğretmenlerin sınıf içerisindeki katılımcı rolleri
İkinci dil yapıları öğrenimi sürecinde etkileşimin incelenmesi
İşbirlikli ders planı oluşturma sürecinde etkileşim
Kelime açıklama dizilimleri
Kelime arama örüntüleri
Kelime arama örüntüleri
Kelime öğretimi etkileşimleri
Kelime tekrarları

Kendi başlatımlı kendi onarım örüntüleri
Öğrenci katılım eksikliğinde uygulanan etkileşimsel yöntemler
Öğretmen adaylarının staj kapsamında anlık öğretim hedeflerinin kurumu
Öğretmen yönergelerinin anlaşılmasının sağlanması için kullanılan etkileşimsel kaynaklar
Örtüşme çözümünden sonra örtüşen sözlerin etkileşime yeniden katılması
Sınav sorularının incelenmesindeki etkileşimsel süreç
Sınıf içi etkileşim, öğretmen-konuşması
Sınıf içi etkileşimde jest kullanımı
Sınıf içi etkileşimsel kaynakların kullanımı
Sınıf içi etkileşimsel yeti, öğretmenin etkileşimsel yetisi
Sınıf içi söylem
Sınıf-içi etkileşimde yanıt takibi
Türk öğrencilerin Türkçe ve İngilizce konuşmalarının karşılaştırılması
Türkçe söylem belirteçlerinin edim bilimsel incelenmesi
Uzaktan eğitim yoluyla etkileşim ve etkileşimsel sorunlar
Video aracılı grup tartışmalarında etkileşimsel kaynak kullanımı
Video eklentili bir gözlem aracı ile dil öğretmenliği eğitiminde verilere ve kanıtlara dayalı gözlem ve değerlendirme
Video ortamlı gözlem sonrası etkileşimlerinde gelişen epistemik asimetritler
Yazma öğretiminde akran geri bildirim etkileşimleri
Yeniden ifadeleme uygulamaları

4. Tartışma ve Sonuç

Konuşma çözümlemesi yöntemi sosyal bilimlerin birçok alanında kullanılan ve verilerin mikro-analitik bir bakış açısıyla incelenmesini sağlayan bir yöntemdir. Türkiye’de de özellikle dil eğitimi bağlamında doğal gelişen etkileşim içerisindeki eylemlerin incelenmesi konusunda kullanılmaktadır. Bu araştırma ile konuşma çözümlemesi yöntemini dil eğitimi açısından kullanan tezlerin yönelimleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Hazırlanan lisansüstü tezlerin türlerine bakıldığında, %75,86’lık oran ile yüksek lisans tezlerinin olduğu dikkat çekmektedir. %24,14’lük kısımda ise doktora tezleri bulunmaktadır. Veri setindeki tezlerin %96,55’inin yazım dili İngilizce iken %3,45’inin yazım dili Türkçedir. Özellikle tezlerin hazırlandıkları bilim dalları göz önünde bulundurulduğunda bu farkın görülmesi oldukça normal karşılanmaktadır. 58 tezin 55’i İngiliz dili eğitimi alanında yazılmış olup tezlerin yalnızca birer tanesi İngiliz dili ve edebiyatı, anadili olarak Türkçe eğitimi ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi alanlarında yazıldığı tespit edilmiştir. Bu hususta, konuşma çözümlemesi yönteminin özellikle anadili veya yabancı dil olarak Türkçe eğitimi alanlarında kullanımının çok az olduğu fakat son yıllarda bu sayılarda artış olduğu görülmektedir.

Türkiye’de konuşma çözümlemesi yöntemi ile ilk tezler 2004 tarihli iken özellikle 2017 yılı sonrasında bu yöntem üzerine yapılan tezlerin arttığı göze çarpmaktadır. Veri setindeki tezlerin %86,19’u 2017 yılı ve sonrasında yayımlanmıştır. Bu konuda yapılan tüm tezlerin %22,41’inin (13 tez) 2023 yılında yayımlanmış olması konuşma çözümlemesi yöntemi üzerine çalışmaların arttığını göstermektedir.

İncelemeye alınan tezler toplamda 12 farklı üniversitede hazırlanmıştır. Bu noktada Hacettepe Üniversitesi'nde hazırlanmış olan 27 tez dikkati çekmektedir. %46,55 oranında tez Hacettepe Üniversitesi'nde hazırlanmışken, bunu 9 tez %15,52'lik oran ile Gazi Üniversitesi ve 7 tez %12,07'lik oran ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi izlemektedir. Hacettepe Üniversitesi'nin bu veriler ile öncül durumda olmasında bünyesinde barındırdığı Mikro-Analiz, Sosyal Etkileşim ve Öğrenme Araştırma Merkezinin (HUMAN - <https://human.hacettepe.edu.tr/tr>) büyük rol oynadığı ve araştırmacıları teşvik edip desteklediği düşünülmektedir. Bu merkezin yanında Kayseri Erciyes Üniversitesi Mikro Analiz Araştırma Grubu (ERUMARG - <https://avesis.erciyes.edu.tr/arastirma-grubu/erumarg>) ve TED Üniversitesi Konuşma Çözümlemesi Araştırma Grubu da (TEDU-CAN - <https://can.tedu.edu.tr/>) Türkiye'de konuşma çözümlemesi konusunda araştırmacıların veri oturumlarında bilgi paylaşımı yapmalarına olanak sağlayan merkezlerdir.

Doğal etkileşimdeki mikro ayrıntıları incelemeye odaklanan konuşma çözümlemesi yönteminde doğal akışında gerçekleşen her etkileşim veri kaynağı olarak kabul edilebilmektedir. Dolayısıyla dil eğitimi alanında da öğrencilerin tezlerin katılımcı profilinin büyük çoğunluğunu oluşturduğu söylenebilir. Bu araştırmanın veri setindeki katılımcı profilinin de %70,69'unu üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Hatta katılımcı üniversite öğrencilerinin de büyük oranda üniversitelerin yabancı diller yüksek okulunda hazırlık eğitimi gören veya İngiliz dili eğitiminde lisans seviyesinde eğitim alan öğrencilerden oluştuğu da söylenebilir. Bu durum, tezlerin büyük çoğunluğunun İngiliz dili eğitimi bilim dalında ve İngilizce yazılması ile paralel bir durum olarak açıklanabilir. Veri setinde ele alınan tezlerin bir kısmı da öğretmenler ve öğretmen adaylarının sınıf içerisindeki etkileşimlerini konu almaktadır. Bu çalışmaların öğretmen yeterliği ve sınıf yönetimi konularına da odaklandıkları görülmüştür. Okul öncesi düzeyde 5 çalışma yapılırken, ilkokul seviyesinde 1 çalışmanın yapılmış olması da dikkat çekmektedir. Konuşma çözümlemesi yönteminin eğitim öğretimin tüm kademelerinde uygulanmasının ve yukarıda belirtilen konu alanlarında veya başka konularda incelemeler yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Konuşma çözümlemesi yönteminde, özellikle çok kipli konuşma çözümlemesinde, en sağlıklı veriyi alabilmek için hem ses hem de görüntü kaydına ihtiyaç duyulmaktadır. Etkileşim esnasında milisaniyede gerçekleşen eylemlerin, oluşturulan sözcelerin, prosodik detayların hatta nefes alma hızının bile çevriyazıya aktarılması oldukça önemlidir. Bu hususta, ses kayıtları ile başlayan konuşma çözümlemesi yöntemi araştırmaları (Sacks, Schegloff ve Jefferson, 1974) zamanla video kayıtlar kullanmaya yönelmiştir. Yöntemin öncüleri olan Sacks, Schegloff ve Jefferson'ın 1977'deki çalışması yalnızca ses kayıtları kullanılarak yapılmışken, daha sonra teknolojinin de ilerlemesi ile KÇ çalışmaları çok kipli modda ses ve görüntü kayıtlarının elde edilerek incelenmesi şeklinde sürdürülmüştür. Bu araştırmada da incelenen tezlerdeki verilerin yalnızca %8,62'sinin ses kaydı yoluyla veri topladığı, %91,38'lik kısımda ise tezlerin veri setinin video ve ses kaydı ile oluştuğu sonucuna varılmıştır. İncelenen etkileşim ortamından en sağlıklı ve zengin veriyi alabilmek için görüntü ve ses kaydının eş zamanlı yapılması bu yöntemin önemli bir özelliğidir.

Verilerin toplanma yöntemine gelindiğinde ise, %67,24 oranında yüz yüze etkileşim yoluyla; %31,04 oranında ise çevrimiçi yollarla verilerin elde edildiği görülmektedir. Covid-19 sürecinde çevrimiçi kaynaklarla veri toplama eğiliminin artış gösterdiğini ifade eden çalışmalar bulunmaktadır (Pratama, Azman, Kassymova ve Duisenbayeva, 2020). Dolayısıyla KÇ çalışmalarında çevrimiçi yollarla veri seti oluşturan çalışmaların özellikle Covid-19 döneminde artış eğiliminde olduğu bu çalışmada da ortaya çıkmıştır.

İncelenen 58 tez, 26 farklı akademisyen danışmanlığında hazırlanmıştır. Bazı tezlerde ikinci veya eş danışmanlar bulunmaktadır. Bu tezlerdeki danışmanların ismi çalışmada birden çok kez kullanılmıştır. Akademik danışmanlara bakıldığında %22,41 oranıyla Dr. Ufuk Balaman’ın 58 tezdten 13’üne danışmanlık ettiği göze çarpmaktadır. %10,34 oran ve 6 tez ile Dr. Eda Üstünel de bu alana katkılarıyla dikkat çekmektedir. %8,62 oran ve 5’er tez ile Dr. Olcay Sert ve Dr. Nilüfer Can Daşkın da bu alanda lisansüstü tezlere danışmanlık eden akademisyenlerdendir. Bahsi geçen dört akademisyen bu çalışmada incelenen 58 tezin 29’una danışmanlık ederek toplam veri setinin %50’sine katkı sağladıkları bulgusu ile dikkat çekmektedir.

Hazırlanan tezlerin konu dağılımlarına bakıldığında aynı konuya sahip birkaç tezin olduğu (kelime arama) görülmektedir. Bunun dışında tüm tezler özgün konulara sahiptir. Tezlerin %25,86’sı etkileşimdeki çeşitli kaynakları ve bu kaynakların incelenmesini ele alırken, %10,34 oranı ile çevrimiçi ortamda görev temelli etkinliklerdeki etkileşimlerin incelendiği çalışmaların da niceliği göze çarpmaktadır.

Konuşma çözümlemesi yöntemi üzerine veya bu yöntem kullanılarak Türkçe yazılmış ve Türkçe terminolojinin oluşmasına katkı sağlamış çalışmalar (Atar, 2017; Çapan Tekin ve Uzdu Yıldız, 2023; Dilekler, 2021; Girgin, vd., 2022; Öztürk, 2022; Sert ve Balaman, 2015; Sert, vd., 2015; Sumruk Ateşgöl, 2021; Yemenici, 1999) bulunmaktadır. Özellikle çok kültürlü ortamlar olan Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda konuşma çözümlemesi yöntemi kullanılarak hazırlanacak çalışmaların kültürlerarası etkileşim bağlamında literatüre katkı sağlayacağı görüşüyle KÇ alanında veri seti Türkçe olan çalışmaların artmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Atar, C. (2017). Konuşma özümlemesi ve Uygulamalı Dil Bilim. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 17-25.
- Bogdan, R. C., ve Bilken, S. K. (1992). *Qualitative research for education*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Brandt, A. ve Mortensen, K (2016). Conversation Analysis. Zhu Hua (Ed.) *Research Methods in Intercultural Communication: A Practical Guide*. İçinde London: Wiley.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (16. Baskı, s. 245). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2005). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (2. Baskı). USA: Pearson Prentice Hall.
- apan Tekin, S. ve Uzdu Yıldız, F. (2023). The concept of adjacency pair in terms of conversational analysis and adjacency pair studies in Turkish. *Journal of Literature and Humanities*, 70, s. 20-28.
- Dilekler, İ. (2021). *Psikoterapi araştırmalarında konuşma özümlemesi: Yöntemsel bir gözden geçirme*. Psikoloji alışmaları- Studies in Psychology, 41(1): 1-34. <https://doi.org/10.26650/SP2019-0081>
- Garfinkel, H. (1967). *Studies in ethnomethodology*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Girgin, U., Acar, Y., Akbaş, E., Yavuz, E., Selçuklu, A. E., Boran, M., Ölçü Dinçer, Z. (2022). Konuşma özümlemesi Yöntemi: Veri Toplama ve özümleme Süreçlerinde Geçerlik, Güvenirlik ve Etik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1): 381-402.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi: kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Publications.
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Jefferson, G. (2004). Glossary of transcript symbols with an introduction. *Pragmatics and Beyond New Series*, 125, s.13-34
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research a guide to design and implementation*. (eviri Ed. Prof.Dr. Selahattin Turan), Ankara: Nobel Publications.
- Öztürk, B. (2022). Tartışma programlarında cinsiyet değişkenine bağlı söz kesme olgusuna yönelik bir karşılıklı konuşma çözümlemesi. *ukurova Araştırmaları*, 8(3), s.325-339.
- Pratama, H., Azman, M., Kassymova, G. ve Duisenbayeva, S. (2020). The Trend in Using Online Meeting Applications for Learning During the Period of Pandemic COVID-19: A Literature Review. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*, 1(2), s.58-68. doi:<https://doi.org/10.46843/jiecr.v1i2.15>
- Sacks, H., Schegloff, E. A., & Jefferson, G. (1974). A Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation. *Language*, 50(4), s. 696-735. <https://doi.org/10.2307/412243>
- Schegloff, E. A. ve Sacks, H. (1973). Opening up closings. *Semiotica*, 8(4), 289-327.
- Schegloff, E. A., Jefferson, G. ve Sacks, H. (1977). The preference for self-correction in the organisation of repair in conversation. *Language*, 53, s.361 -82.
- Seedhouse, P. (2004). *Conversation Analysis Methodology. The Interactional Architecture of the Language Classroom: A Conversation Analysis Perspective içinde*. Wiley.
- Seedhouse, P. ve Walsh, S. (2010). Learning a second language through classroom interaction. P. Seedhouse, S. Walsh, ve C. Jenks (Ed.), *Conceptualising learning in applied linguistics* (s. 127-46). Basingstoke, UK: Palgrave MacMillan.
- Sidnell, J. (2010). *Conversation analysis: An introduction*. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Sert, O. ve Balaman, U. (2015). Çevrimiçi görev-temelli etkileşimde ortaklaşa bilgi yapılandırmasının konuşma çözümlemesiyle incelenmesi. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 12(2).

- Sert, O., Balaman, U., Can Daşkın, N., Büyükgüzel, S. ve Ergül, H. (2015). Konuşma Çözümlemesi Yöntemi. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 12(2), 1-43.
- Sumruk, H. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde etkileşim ve konuşma çözümlemesi yöntemiyle kelime öğretimi: A2 düzeyi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Sumruk Ateşgül, H. (2021). Türkçenin Yabancı/İkinci Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Çözümlemesi Yöntemi. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 192-208. <https://doi.org/10.47834/utoad.25>
- Yemenici, A. (1999). Konuşma Çözümlemesi: Haber Tartışmalarında Politikacıların Kaçamak Yanıt Stratejileri ile Sunucuların Karşı Stratejileri. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 10, 33-44.

EK-1: Jefferson Çevriyazı Sistemi [Jefferson (2004)’ten uyarlayan Sert, vd. (2015)]

Simge	Adı	Anlamı
[]	Örtüşme	Örtüşmenin başlangıç [ve bitiş] noktalarını belirtir.
=	Mandallama	Sözcenin boşluk bırakmadan bir önceki sözceyi takip etmesini belirtir.
(.)	Anlık duraklama	0.2 saniye ve altındaki anlık duraklamaları belirtir. Parantez içerisinde nokta yerine sayı belirtilmesiyle de duraklamanın tam olarak uzunluğu ifade edilir.
. ↓	Düşen tonlama	Tonlamanın ya da sesin düşüşünü belirtir.
? ↑	Yükselen tonlama	Tonlamanın ya da sesin yükselişini belirtir.
-	Kesme	Konuşmanın ani bir şekilde kesilmesini belirtir.
> <	Hızlı konuşma	Büyüktür simgesi ile küçüktür simgesi arasındaki çeviriler konuşmanın normalden daha hızlı gerçekleştiğini belirtir.
< >	Yavaş konuşma	Küçüktür simgesi ile büyüktür simgesi arasındaki çeviriler konuşmanın normalden daha yavaş gerçekleştiğini belirtir.
° °	Düşük ses	Derece simgeleri arasında çevrilen konuşmalar yumuşak, kısık veya düşük bir ses kullanıldığını belirtir.
ABC	Yüksek ses	Büyük harflerle çevrilen konuşma bölümleri normalden oldukça yüksek bir ses kullanıldığını belirtir.
<u>abc</u>	Vurgu	Çevirinin altı çizili bölümleri konuşmada vurgu yapılan bölümleri belirtir.
:::	Uzatma	Her bir iki nokta üst üste ilgili sesin 0.2 saniyelik uzatılmasını belirtir.
hhh	Nefes verme	h harfleri duyulabilir nefes verme sesini belirtir ve sesin devam ettiği oranda harf sayısı artabilir.
.hh	Nefes alma	Noktayı takip eden h harfi duyulabilir nefes alma sesini belirtir ve sesin devam ettiği oranda harf
()	Anlaşılması zor konuşma	Çevriyazıyı oluşturan araştırmacının tam olarak anlayamadığı konuşma bölümleri parantez içerisinde belirtilir.
(())	Çevriyazı yorumları	Sözlü olarak ifade edilmeyen veya çevriyazıyı oluşturan kişinin yorum eklemesini gerektiren konuşma bölümlerini belirtir.
..